

Ampt Epe

Nr 130 – april 2000

REDACTIE: Th. te Riele-ter Laak, Dorpsstraat 12, 8171 BP Vaassen,
telefoon (0578) 56 06 54

Het blad verschijnt 4 keer per jaar en wordt gratis toegezonden aan de leden van de Historische Vereniging 'Ampt Epe'

'AMPT EPE' HISTORISCHE VERENIGING IN DE GEMEENTE EPE

De vereniging stelt zich onder meer tot doel:

- het opwekken en versterken van de belangstelling voor de geschiedenis van de Gemeente Epe

Lidmaatschap f 25,00 per jaar

Bestuur:

Voorzitter:	J.C. Kreffer Le Chevalierlaan 3, 8162 PD Epe Telefoon (0578) 68 83 05
Secretaresse:	Th. te Riele-ter Laak Dorpsstraat 12 – 8171 BP Vaassen Telefoon (0578) 56 06 54
Penningmeester:	M.L. Endendijk Molenpad 1, 8162 ZH Epe Telefoon (0578) 61 30 78
Leden:	W. van Putten E. de Jonge H. Bouwman

Giro: 119.40.15 ten name van penningmeester 'Ampt Epe'
I.S.S.N. nr 1383-2026

Grondbezit in het Ampt Epe, 1660 (1)

Een verkennend onderzoek naar bezits- en machtsverhoudingen Deel 1: Het kerspel Epe

1. Inleiding

Op het platteland was er tot ver in de negentiende eeuw een samenhang tussen (politieke) macht en grondbezit. Pas na 1850 zou dat tengevolge van veranderingen in het kiesrecht verdwijnen. Veel grond was in bezit van de kerk en de adel. Nadat de kerkelijke instellingen hun macht verloren in de late zestiende eeuwse Republiek, bleef op het platteland de adel over als de machtigste groepering. De macht van de adel verschildte van gewest tot gewest. In de literatuur wordt over het algemeen aangenomen dat de adel in het westen (Holland, Zeeland) en noorden (Friesland, Groningen) beduidend minder had te vertellen dan in de oostelijke gewesten (Gelderland, Overijssel). Zowel in het Noorden als Westen zouden de boeren vrijer zijn geweest en een onafhankelijke positie hebben gehad ten opzichte van de adel. In het Oosten lag dat anders. De socioloog A.J. Wichers constateerde in het Oosten een 'overheerlijkheid'; de adel als heer van heerlijkheid of bezitter van de grond beheerste de rest. Deze 'overheerlijkheid' heeft een negatieve lading; de boeren hadden in deze gebieden praktisch geen politieke macht en inbreng in de lokale besturen. Dit zou met name op de Veluwe zo zijn geweest, het meest gefeodaliseerde gebied van Nederland, aldus Wichers (1).

Is dit een juist beeld van de Veluwe in de late zestiende tot vroeg negentiende eeuw? Indien we een kaart zouden tekenen waarop alle zestiende – achttiende eeuwse heerlijkheden zouden staan zal blijken dat er juist op de Veluwe nauwelijks heerlijkheden bestonden en Holland er vol mee lag. Op de Veluwe lagen alleen de hoge heerlijkheden Rozendaal, Het Loo (pas vanaf 1748) en Doorwerth met Rosande en verder de lage heerlijkheden Hoevelaken en Scherpenzeel. (Indien Het Loo niet wordt meegerekend, nog geen 10% van het totale Veluwse gebied.) Dat wil nog niets zeggen over de (lokale) machtsverhoudingen. Macht lag bij degene die het land bezat en dat kon toch de adel -al dan niet als heer van een heerlijkheid- zijn.

De visie van Wichers is zijdelings bekritiseerd in het werk van de historicus S.W. Verstegen. Zijn voornaamste conclusie is dat het aandeel van de ambtsjonkers, als vertegenwoordigers van het Veluwse platteland en als grootgrondbezitters, allerminst tot alleen-overheersing leidde. De jonkers beheersten zeker niet de toegang tot de grond en controleerden evenmin het gebruik van de woeste (marke)gronden. De macht van de jonkers versmalde nog toen de Ridderschap in 1732 besloot de RK-jonkers uit te sluiten van het lokale bestuur.

Het besluit van 1732 had voor Epe consequenties. De rijke adellijke familie Van Ysendoorn à Blois werd als rooms-katholieke familie uitgesloten van de politieke macht; zowel op lokaal als gewestelijk niveau. Grondbezit zou er toe leiden dat zij wel degelijk een belangrijke rol bleef spelen in het kerspel Vaassen.

Per kerspel kon de situatie verschillen; door het verwerven van bezit - door ontginningen- of waterrechten, zou met name op de oostelijke Veluwe- rand (o.a. Epe) de macht van de ambtsjonkers zijn toegenomen, aldus Verstegen (2).

Naast de adel hadden ook andere groepen grondbezit. Een belangrijke groep werd gevormd door stedelijke grootgrondbezitters. Dit waren de patriciërs; zij vormden een stevig machtsblok ten opzichte van de adel. Met name in de Republiek was dat zo; bezoekers in de zeventiende eeuw dachten zelfs dat er in de Republiek geen adel meer was. Naar het bezit van de patriciërs en de macht die zij daardoor uitoefenden op het platteland is weinig onderzoek gedaan. Waar woonden deze patriciërs? Verstegen maakte melding van Deventer patriciërs die veel land bezaten in Nijbroek (3). In Epe was sprake van land in bezit van Elburgse patriciërs; een deel van dat bezit kwam bij de familie Feith terecht en daarna bij de gelijknamige instelling het Feithenhof.

Op het platteland zelf woonden ook 'gewone' grondbezitters. Te onderscheiden zijn: de grotere landbezitters -de geërfden- en kleine grondbezitters, waaronder keuterboeren en pachtboeren. Tot slot waren er de bezitlozen; dagloners en armen. Alle genoemde groepen hadden hun eigen belangen en vertegenwoordigingen in de lokale besturen. Hoe lagen de lokale verhoudingen in het ambt Epe in 1660?

Op gewestelijk niveau (De Staten van Veluwe) vertegenwoordigde de adel het platteland; de patriciërs werden via hun stad (Arnhem, Harderwijk, Hattem, Elburg en Wageningen) vertegenwoordigd.

In dit artikel wordt op grond van de bezitsverhoudingen getracht een antwoord te geven op deze verhoudingen. Gestart wordt met het kerspel Epe, daarna volgen de kerspelen Vaassen en Oene. Omdat het om een verkennend onderzoek gaat wordt eerst de situatie van 1660 bekeken. Deze zal in toekomstige publicaties worden vergeleken met andere jaren of periodes. Conclusies zijn nu nog moeilijk te maken, maar er zal wel een vergelijking worden gemaakt met onder andere het werk van anderen. Voorafgaand wordt een korte inleiding gegeven over de diverse groepen.

1.1 De adel en de ambtsjonkers.

In mijn artikel over adel in het ambt Epe toonde ik al aan dat er weinig adel woonde in het ampt. Het aantal adellijken nam zelf zo af dat er in de 18^e eeuw

een gebrek aan ambtsjonkers in Epe ontstond. Men moest toen een niet in het ambt gegoede ambtsjonker aanstellen (4). De ambtsjonkers waren zoals gezegd de vertegenwoordigers van het platteland in de Statenvergaderingen. Zij stelden zettters (belastinginners), schoolmeesters en predikanten aan (na voordracht van het kerkbestuur of indien het collatierecht elders lag na voordracht van de collator), benoemden vroedvrouwen, ambtsheermeesters of armenjagers. Het belangrijkste ambt, dat van schout, viel niet onder hun zeggenschap. Dat was tot in de 18^e eeuw erfelijk en daarna een kwestie van benoeming door de stadhouder na voordracht door de Staten van Veluwe. In de zeventiende eeuw wisten de ambtsjonkers de belastinginning aan zich te trekken wat een lucratieve aanvulling op de inkomsten van de jonkers meebracht. In de loop der achttiende eeuw verwierven de ambtsjonkers ook nog het toezicht op de kerk en armenzorg. Zij kwamen eenmaal per jaar bijeen om te vergaderen over ambtsaangelegenheden zoals het afhoren van de rekeningen van de schout, de kerkmeester, diaconiezaken, klachten over de belastinginning enzovoorts.

Wat betekende hun positie nu voor de uitoefening van macht? Gewestelijk konden de ambtsjonkers in de Statenvergadering een vuist maken tegen de Veluwe stemhebbende steden. De baantjes werden vaak door hen -en de steden- verdeeld; zoals die bij de Staten, het Hof en het vertegenwoordigerschap naar de Staten-Generaal, de Admiraliteit en de Raad van State. Ook werden de richters op de Veluwe en Veluwezoom uit hun midden gerekruteerd. Door de inmenging in de ambtsaangelegenheden leken zij ook een stevige vinger in de lokale verhoudingen te hebben. Maar zoals gezegd; conclusies zijn nog niet echt te geven.

1.2 De Patriciërs.

Ofschoon Verstegen geen verschil maakt in grootgrondbezitters van buiten en binnen het ampt wordt dat in dit artikel wel gedaan. Voor 1795 waren de patriciërs de notabelen van de stad; als burgemeester, schepen en lidmaatschap van de vroedschap, bestuurden zij die. De baantjes in de stad (weesmeester, havenmeester, kerkmeester, lid van de Harderwijker academie, enzovoorts) werden door middel van coöptatie of onderlinge contracten binnen bepaalde families gehouden. De patriciërs vertegenwoordigden de steden in de Statenvergaderingen en bonden soms de strijd aan met de adel over bijvoorbeeld de gewestelijke functies. Vaker werden er compromissen gesloten over de te verdelen functies; het richtersambt van Nijbroek werd zodoende vaak uitgeoefend door patriciërs uit de stad Harderwijk.

1.3 De geërfd en andere plattelanders.

De dagelijkse uitoefening van macht op het platteland was in feite op twee pijlers gevestigd: de schout (de geringe) burgerlijke en juridische zaken en de kerkenraad voor de geestelijke zaken. De rest was een aangelegenheid van de respectievelijke buurt- of markenbesturen en de niet echt functionerende kerspelbesturen. Om het laatste toe te lichten; er is nauwelijks aanwijzing te vinden dat deze bestonden op de Veluwe. Als er al eens wat was te regelen op kerspelniveau werden er eventuele geligeerden, gecommitteerden of kerspellieden gekozen, wellicht uit de besturen van de buurten c.q. marken. Naast de geërfd, waren er kleinere grondbezitters en mensen zonder grondbezit. In de dorpen woonden herbergiers, meestal een chirurgijn, rade-makers, timmermannen, smeden en een enkele handelaar. Buiten de dorpen woonden molenaars en zeker op de Veluwe papiermakers en tabakstelers.

De kleinste bestuurlijke eenheid was de buurt. Volgens Verstegen vormde de buurtschap een losse organisatie, met weinig structuur, waar keuters en dagloners toch ook een stem in het kapittel hadden. De bestuurder was de buurtscholt of boerrichter, een persoon met weinig gezag, die weinig land bezat en dus geen geërfd behoefde te zijn. Hij signaleerde dat onder andere in Epe. (5) Tot slot waren er nog rotmeesters (belastingophalers) en gildemeesters. De genoemde functionarissen waren uiteraard geen ambtenaren, maar lokale boeren, die deze bezigheden naast hun gewone werk verrichtten.

Naast de buurtschap waren er marken. In een marke liggen eventueel meerdere buurten. Sommige Epense buurten heetten gilden, maar de indruk is dat er in de Epense gilden wel meerdere buurten lagen. Verwarrend dus.

De positie van de Epense gilden, als bestuurseenheden, is uniek voor de Veluwe. Elders worden de marken wel ingedeeld naar of buurten of rotten (belastingdistrictje), maar gilde als aanduiding komt nergens voor. Het meest waarschijnlijke is dat in Epe een gilde gelijk stond aan een buurt.

Hoe werd het bestuur van een marke gevormd? Van oudsher lagen de zogenaamde volle hoeven in de marke; elke volle hoeve had een stem. Door delingen werd het stemrecht ook gedeeld: men kon bezit hebben gelijk aan een 8^e deel van een volle stem. De grotere grondbezitters hadden dus de meeste stemmen; men sprak dan ook wel van vol geërfd of eigengeërfd. De marke kende een strakkere structuur. Eenmaal per jaar kwam men bijeen, koos eventueel nieuwe functionarissen, er werden boetes geregeld of nieuwe leden toegelaten. Het lidmaatschap kon men verwerven door een aandeel te kopen; vaak werd dit bij de koop van een boerderij of stuk land mee gekocht. De markenrichter of als het om een bosmarke c.q. maalschap ging, de holtrichter, mocht boetes uitdelen aan hen die de regels van de marke overtraden. Meestal werd men beboet voor het laten grazen van vee op

plekken waar het niet mocht. De markenrichter werd bijgestaan door de gezworenen of vorsters. De leden van de marke werden, verwarrend, buur of erfgenaam genoemd; in sommige markenboeken werd er verschil gemaakt. Als voorbeeld de Wenummermarke; een inwoner van de buurtschap Wenum was in feite een buur in de buurtschap Wenum en werd als zodanig ook buur in de Wenummermarke genoemd. Een inwoner van de buurtschap Beemte was buur in Beemte maar een erfgenaam in de Wenummermarke. In het markenboek kan hij echter de ene keer als buur en de andere keer als erfgenaam te boek staan. En daarmee wordt maar eens te meer duidelijk dat er vaak weinig onderscheid werd gemaakt tussen de buurtschap en de marke. Wat regelde nu de buurt c.q. de marke? Deze lokale organen hielden zich bezig met de openbare orde met betrekking tot de gemeenschappelijke grond, de weidegang op de woeste gronden, het gebruik van de enk, herstel van bruggen, onderhoud aan de schaapsdrift enzovoorts.

De grootste landbezitters, de geërfd, waren vaker buurtschout, holtrichter of gezworene. De geërfd waren ook vaak de groep die de kerkelijke functies vervulde zoals kerkmeester, diaken, of kerkvoogd. De geërfd tekenden mee bij landoverdracht ("hulpnotaris"), zaten voor 1532 vaak als bijzitter in het gericht (keurnoot), waren evt. geligeerde of kerspelman. Onder hen vond men ook de herbergier (althans van de grotere herbergen), eventueel de schoolmeester of de meester-chirurgijn. Dit waren de "dorpsnotabelen"; zij vormden een zeker tegenwicht tegenover de (in Epe geringe of afwezige) adel en de patriciërs. Hun macht berustte evenals de laatst genoemde groepen op landbezit. Deze dorpsnotabelen deden niet onder voor de stedelijke patriciërs; zij behoorden tot de meest gegoeden onder de dorpelingen.

1.4 De bron.

De schattingslijsten en hun opvolgers de kohieren van de verponding zijn een mogelijkheid om de verhoudingen te bestuderen. De schatting is een vorm van belasting op het gebruik van de grond. De oudste Veluwe schattingslijsten dateren uit de eerste helft van de 14^e eeuw (6). Echter de oudere schattingslijsten bevatten alleen de namen van de schatplichtigen; de adel was in de middeleeuwen niet schatplichtig. Dit veranderde pas in de loop van de 15^e eeuw toen staande legers de rol van de adel (lees ridders) overnamen. De 16^e eeuwse schattingslijsten zijn vanaf 1590 redelijk bewaard; ze bevatten de opgelegde bedragen aan zowel uitheemsen als inheemse grondbezitters. In 1648 werd ter vervanging van deze oude (schild)schatting een nieuw systeem voor het innen van grondbelasting ingevoerd: de verponding. Om deze te innen werden verpondingskohieren gemaakt. De kohieren van de Veluwe zijn grotendeels bewaard, zo ook het kohier van Epe (7). Nadien werden zogenaamde maancedullen opgemaakt. In het oud-archief van de gemeente Epe

berusten een drietal maancedullen (8). Een vierde maancedulle berust in het gemeentearchief van Arnhem (9).

De nieuwe kohieren alsmede hun opvolgers de maancedullen werden door de ontvanger der verponding gebruikt bij het innen van de grondbelasting. De kohieren waren per ambt opgemaakt en buurtschap- en kerspeligwijs ingedeeld (ampt Epe, kerspelen Epe, Oene en Vaassen). Elke grondeigenaar stond genoteerd alsmede welke lasten er op zijn/haar goed rustten en wie het eventueel in pacht had. De inschrijving bevatte soms de naam van het goed (boerderijnaam). De lasten werden gesplitst weer gegeven; er diende niet alleen verponding aan de Staten van Veluwe, maar ook tienden aan de Rekenkamer of andere heffers te worden betaald. Ook kerkelijke heffingen werden genoteerd. Het kohier en de cedullen kunnen gebruikt worden om het verschil in welstand te meten en verhoudingen te onderzoeken. Ook geeft het een mogelijkheid voor onderzoek naar veld- en boerderijnamen. Tot slot is er een genealogisch nut; in zekere zin is de gehele (meest mannelijke) bevolking opgesomd.

De maancedulle van 1660 vormt de basis voor een kijkje in het kerspel Epe. De maancedullen van Epe wijken iets af van andere mij bekend zijnde maancedullen. In het Epense maancedulle werden ook de betalingen genoteerd; dat levert extra familienamen op. Ook vonden er verrekeningen plaats; de ontvanger die de verponding inde verrekende soms zijn schulden met de belastingplichtige. De ontvanger van 1660 was een telg van de familie van Ysendoorn, een bastaardtak van de adellijke familie. Hieronder volgt per buurtschap een overzicht van de verhoudingen. Voorafgaand eerst enkele sociaal-demografische gegevens.

N.B.: Op dit moment wordt er van de maancedulle een transcriptie gemaakt die naar verwachting in de winter van 1999/2000 gereed is. U wordt op de hoogte gesteld van het verschijnen.

2. Bevolking.

2.1 Aantal huizen.

De cijfers, per gilde (een gilde omvatte vaak meer dan één buurtschap), van het aantal gebouwen, genoemd in 1660. Het betreft dus huizen (boerderijen etc.) die echter in de maancedulle verschillend werden aangeduid:

Gilde.	erf	goed	huis	huisje	hofstede	div.	totaal
Dijkhuizergilde	4	1	18	—	—	—	23
Zuukergilde	3	6	29	2	—	2	42
Dorpergilde	1	5	51	1	—	1	59
Wisselergilde	—	5	34	—	1	2	42
Westendorpergilde	—	2	41	—	1	1	45
Emstergilde	3	4	42	—	2	—	51
Totaal	11	23	213	3	4	6	262

Toelichting:

Wat het verschil is tussen een erf en een goed is niet duidelijk; wellicht werd hetzelfde bedoeld. Ook kan met een huis (met hof) veelal een erf c.q. goed zijn bedoeld.

Onder de categorie diversen zijn de volgende gebouwen gerangschikt: twee korenmolens in Zuuk, één in resp. Wissel en Westendorp, een papiermolen in Wissel en een brouwerij met huis in het dorp.

Er werden ook nog 7 hofjes genoemd; onduidelijk is of er een huis(je) opstond. Ook van de in de opsomming genoemde vier hofsteden is onduidelijk gebleven of er huizen opstonden.

Tot slot de categorie "huisje"; dit kunnen woningen van weduwen zijn gelet op de daarbij genoemde namen.

2.2 Aantal inwoners.

Op grond van het aantal huizen, namelijk circa 262, kan op grond van de methode Roessing een voorzichtige schatting worden gemaakt van het aantal inwoners: circa 1390 (10). Per gilde geeft dit de volgende cijfers:

Dijkhuizergilde	125 inwoners
Zuukergilde	223 „
Dorpergilde	313 „
Wisselergilde	223 „
Westendorpergilde	237 „
Emstergilde	270 „

Op grond van de cijfers kunnen we concluderen dat de bevolkingsconcentratie het hoogst was in het dorp; daar stonden ook de meeste huizen. De meeste erven c.q. als goed aangeduide behuizingen stonden in Zuuk (9) gevolgd door Emst (7).

In deze pré-industriële samenleving waren de "bedrijven" gevestigd in Zuuk en Wissel (twee molens per gilde).

(E. de Jonge).

Noten:

1. Wichers wordt in meerdere werken aangehaald. (Vgl.: Verstegen, *Jonkers en geërfd*)
2. S. Verstegen, *Gegoede ingezetenen. Jonkers en geërfd op de Veluwe 1650-1830* (Zutphen 1990) 147-148. (N.B. Een kleine controle over heerlijkheden in Holland werd verricht in het werk van M. Prak. Hij gaf voorbeelden van patriciërs die m.n. in de achttiende eeuw steeds meer heerlijke rechten verwierven in Holland. Een extreem voorbeeld was een Leidse patriciër die 15 heerlijkheden in Holland bezat!)
3. Ibidem, 148 e.v.
4. E. de Jonge, 'Adel, ridderschap en (ambts)jonkers in het ambt Epe', *Ampt Epe* 121 (1997) 1-12.
5. Verstegen, *Jonkers en geërfd*, 85.
6. P.N. van Doorninck ed., *Schatting van den lande van Gelre voor de Veluwe van het begin der 14^e eeuw* (Haarlem 1905).
7. Rijksarchief Gelderland, Archief huis de Cannenburgh, invnr. 34,
8. Gemeentearchief Epe, Oud-archief gemeente Epe, invnr. 198 e.v.,
9. Gemeentearchief Arnhem, Oud-archief der gemeente Arnhem, invnr. 5939-5940.
10. Roessing berekende op grond van de verpondingskohieren Veluwe, 1648/50, het aantal inwoners. Hij rekende voor ieder huisgezin 5,3 personen. (Vgl. *AAG bijdragen*, deel 11).

Landmeter L.C. Machen aan 't werk in Epe (2)

Het eerste deel van dit verhaal eindigde met „Nog voor het einde van het jaar, op 1 december 1827, had Machen het register van de driehoeksmeting opgemaakt". Wat dat inhoudt wordt het vervolg van deze geschiedenis, maar alvorens daarmee te beginnen moet ik constateren dat er weinig gegevens over de gang van zaken in Epe bekend zijn. Er zijn vrij veel ingekomen- en enkele verzonden brieven van de gemeente en er zijn de vele meetgegevens die in het archief in Arnhem worden bewaard. Er staat echter nergens beschreven waar Machen zich vestigde, wie zijn assistenten waren bij het meten of hoe groot de werkploeg was die in het veld assisteerde met bakens oprichten en meten. In het vervolg van dit verhaal komen dus veronderstellingen voor, niet louter fantasie maar een zo goed mogelijke benadering van de werkelijkheid.

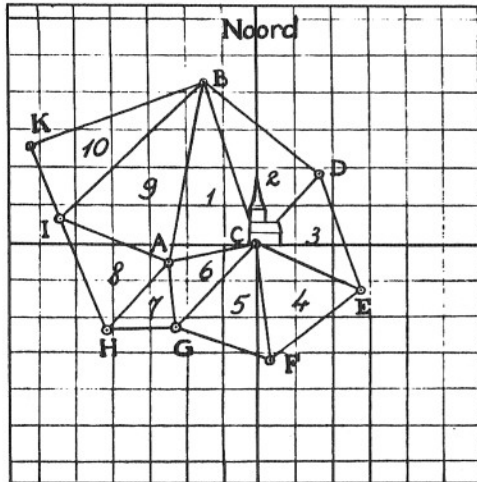
Het register van de driehoeksmeting is gedateerd op 1 december 1827. Landmeter Machen was in oktober gearriveerd en uit een brief van de burgemeester van Epe aan zijn collega in Doornspijk van 19 oktober 1827 blijkt: „De werkzaamheden der kadastrale opmeting dezer gemeente reeds aanvang genomen hebbende..." en daarop volgde de bevestiging van de afspraak om in 't Soerel bijeen te komen voorafgaande aan de limietscheiding (Ampt Epe 128). In anderhalve maand moet Machen dus de driehoeksmeting, ook wel triangulatie genoemd, hebben uitgevoerd.

Het driehoeksnet

Wanneer een gebied in kaart wordt gebracht wordt op papier een verkleinde weergave van het werkelijke oppervlak getekend. Voor kadastrale doeleinden zullen alle percelen (bouwland, bos, gebouwen) moeten worden afgebeeld. Dat betekent dat de schaal niet te klein mag zijn. Op een schaal 1:25.000, zoals we die bij topografische kaarten aantreffen, is 1 millimeter in de kaart gelijk aan 25 meter in werkelijkheid. Op een kadasterkaart moeten wegen, beken, houtwallen of schuren worden afgebeeld die niet groter of breder zijn dan tien meter. Daar zou in een kaart van de hierboven genoemde schaal niets van over blijven. Voor het kadaster dus een grotere schaal, bijvoorbeeld 1:2.500, waarbij 1 millimeter in de kaart gelijk is aan 2½ meter in werkelijkheid. Er bestonden overigens regels voor het kiezen van de schaal, die dus doorgaans 1:2.500 was.

Om tot een kaart te komen, d.w.z. om de werkelijkheid verkleind over te brengen, moest als hulpmiddel een meetkundig verband worden opgezet. Zo regelmatig mogelijk verdeeld over het gebied van de gemeente werden punten gekozen, waar later de detailmetingen aan vast zouden worden „geknoopt". Dat gebeurde eerst in een overzichtskaart op een schaal 1:25.000. Door de

punten met lijnen te verbinden ontstond een patroon van driehoeken. Het centrale meetpunt werd gevormd door de grote kerk. Het was het nulpunt van een assenstelsel dat werd gevormd door een noord-zuidlijn en een lijn daar loodrecht op, die dus oost-west liep. Evenwijdig aan deze twee assen werd een vierkantennet opgebouwd met zijden van 1 centimeter (op deze schaal 250 meter in werkelijkheid), dat voor de positieaanduiding moest zorgen. Geen lengte- en breedtegraden dus, maar meters ten opzichte van de twee assen.

De noordas, hier door de positie van de grote kerk getrokken, werd in het terrein bepaald m.b.v. het magnetische kompas, dat een onderdeel vormde van de Hollandse Cirkel. Hierbij werd rekening gehouden met de miswijzing, d.i. het verschil in richting tussen het magnetische en het ware noorden.

We hebben nu dus als hulpmiddel een overzichtskaart, waarop een vierkantennet en een patroon van driehoeken is getekend. De plaats van de hoekpunten van de driehoeken is benaderd, omdat de werkelijke positie nog moet worden berekend. Daartoe moet eerst een driehoeksmeting worden uitgevoerd.

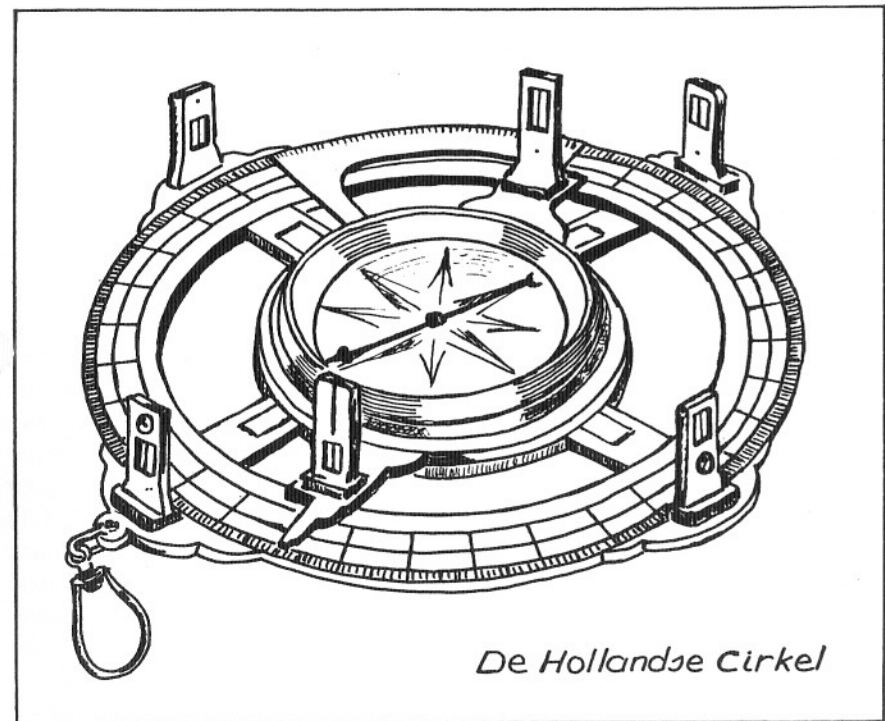
De driehoeksmeting

Allereerst moesten alle hierbovengenoemde punten in het terrein worden uitgezet. Hun onderlinge afstand bedroeg anderhalf tot twee kilometer. Omdat een punt op de grond op een afstand van twee kilometer niet kan worden gezien, moest de plaats zichtbaar worden gemaakt. In enkele gevallen was dat eenvoudig, want dan werd een kerktoeren gekozen, een molen of een vrijstaande boom. In de opgave van punten treffen we o.a. aan: Eikenboom op de Emster Enk, Eikenboom bij de nieuw Wetering in het broek, een Peppelenboom (populier) bij de Papiermolen in Wissel of de Toren van Oenen (de Pijl van denzelven). Wanneer een punt niet zo goed zichtbaar was, moest het zichtbaar gemaakt worden. Daartoe werd ter plaatse een bakken opgericht, Lange Juffer genoemd, een paal van acht meter lengte met een vlag en een gevlochten mand in top om de zichtbaarheid te vergroten. In de opgave van

punten lezen we dan: Baak bij het Huis Zoerel, Baak in het Tongerensche veen, Baak op den Burgerenk.

Wanneer alle punten in het veld eenmaal kenbaar waren, kon de driehoeksmeting beginnen. Er waren 76 punten en 116 driehoeken. De punten werden met een letter aangegeven, waarvoor drie keer het alfabet nodig was en de letter A zelfs een vierde keer voorkwam. Het waren hoofd-drukletters, hoofdschrijffletters en kleine drukletters: **A**, *A*, **a**. De letter J werd niet gebruikt om verwarring met de I te voorkomen.

In elk punt moesten een of meer hoeken worden gemeten. Het nauwkeurigste instrument dat daarvoor kon worden gebruikt was de Hollandse Cirkel. De volgende handeling zal ik niet beschrijven, maar ik zal volstaan met de opmerking dat de hoeken moesten worden vereffend (gecorrigeerd), alvorens voor berekening te worden gebruikt. En dan volgt de driehoeksberekening. Omdat ik mij afvraag of ik de lezer met het voorgaande al niet te zeer heb vermoeid, zal ik volstaan met het volgende. Als van een driehoek alle hoeken en 1 zijde bekend zijn, kunnen de twee andere zijden worden berekend. Alle hoeken waren gemeten. Wanneer nu nog de lengte van 1 zijde werd gemeten – en dat gebeurde met een meetketting – dan zou de lengte van alle andere zijden in het driehoeksnets kunnen worden berekend en vervolgens ook de positie van alle punten.

De Hollandse Cirkel

De afsluiting van de eerste fase

De landmeter kon nu de volgende twee documenten samenstellen:

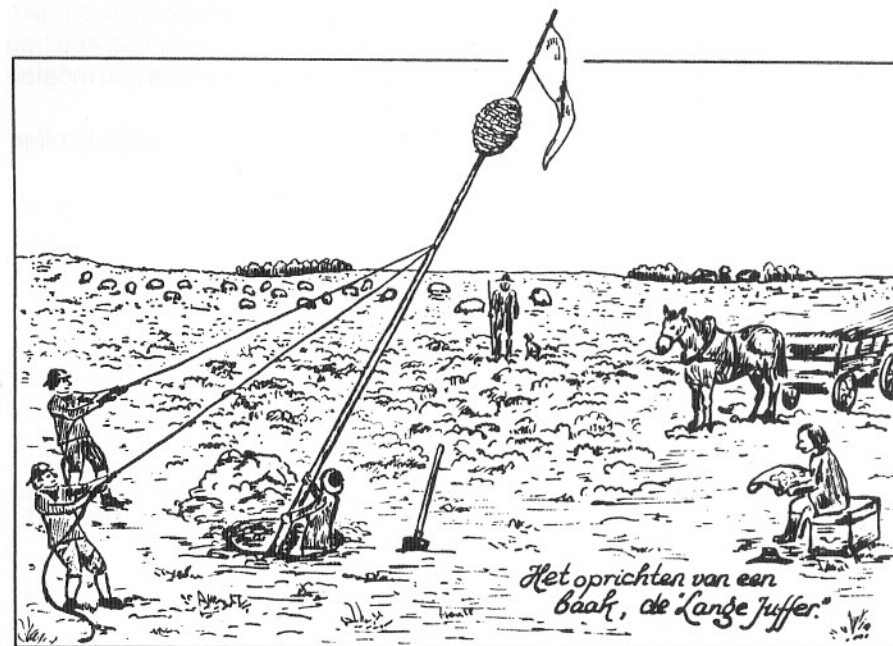
- een verbeterde versie van de kaart waarop de ligging der punten werd weergegeven, het Trigonometrisch Canevas genoemd. De landmeter betitelde het "Plan van Drie-Hoeks Meting der gemeente Epe en Oenen". (Canevas= schets, ontwerp) .
- het register van driehoeksmeting, door Machen betiteld als „Register voorstellende de uitkomsten der Trigonometrische bewerkingen voor de opmeting van de gemeente Epe en Oenen, kanton Hattem - Dienstjaar 1827".

Alvorens de heer Machen kon beginnen met het detailwerk, het opmeten der percelen, moest de driehoeksmeting worden gecontroleerd door de Ingenieur Verificateur te Arnhem. We kunnen ons voorstellen hoe die een „Missive" uit Epe ontving en zich vervolgens op een afgesproken dag per koets op weg begaf om het werk van L.C. Machen te verifiëren. De heer Machen had intussen met de burgemeester besproken hoe de gemeente in secties zou worden verdeeld. De grenzen moesten waar mogelijk samenvallen met natuurlijke afscheidingen als wegen en waterlopen. Elke sectie kreeg een letter en een naam, die zo werd gekozen dat hij in de streek herkenbaar was, zoals Sectie A, De Wolberg Sectie F, Dijkerrot - Sectie O, Emster Enk. Afhankelijk van de grootte der secties werden ze afgebeeld in een tot vier kaarten. Men kwam tot 20 secties. Van de verdeling in secties werd proces-verbaal opgemaakt.

Dat ging zo maar niet

In het voorgaande is eenvoudig weergegeven hoe 62 bakens in het terrein werden geplaatst en in 76 hoeken werd gemeten met de Hollandse Cirkel. Daar kwam wel het een en ander bij kijken en ik probeer mij er een voorstelling van te maken wat zich daar 170 jaar geleden afspeelde.

Toen Machen zich van woon- en werkruimte had verzekerd en zijn opwachting bij burgemeester Van der Feltz had gemaakt, zal hij zich verder in het dorp hebben georiënteerd. De ambtsbode Hermen Wensink kon hem misschien wel wegwijzen. Hij moest arbeidskrachten werven voor het plaatsen van de Lange Juffers. Het was in die tijd niet moeilijk om ongeschoolde krachten te vinden, die wel bedreven waren in spitten en graven. Ze verdienden voor een lange werkdag maximaal 50 cent. Waar kwamen de Lange Juffers vandaan? Liet hij de bakens die hij in de vorige gemeente had gebruikt naar Epe brengen of was het goedkoper hier nieuwe aan te maken? Ik denk dat dit laatste het geval was. Daar moest hij dan minstens 62 stammen voor zien te vinden, die moesten worden klaargemaakt met mand en vlag. We kunnen vrijwel zeker aannemen dat daar grove den voor werd gebruikt. Welke timmerman zocht hij daarvoor op? Het kan Jan van Wiglinkhuizen geweest

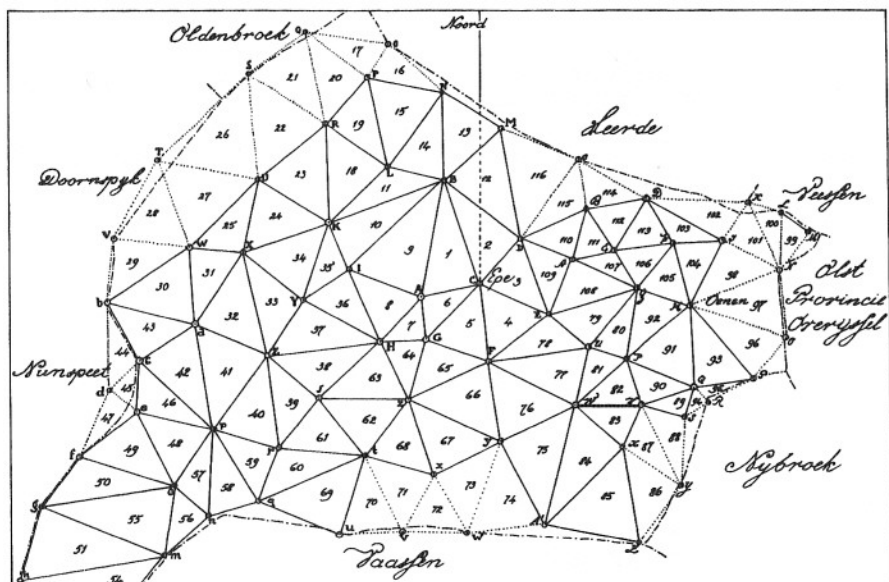
zijn. Die kon dan ook wel bemiddelen bij vervoer, want bij de stalhouder of bij een boer zouden toch een wagen en een paard moeten worden gehuurd om de bakens naar alle uithoeken van de gemeente te vervoeren. Ging er één ploeg uit om de bakens te plaatsen of waren er meerdere? Dat zal o.a. afhankelijk geweest zijn van het aantal assistenten dat Machen vergezelde; een landmeter der 2e klasse en één of meerdere leerlingen.

Later hing daar ook de voortgang van de hoekmeting vanaf. Als alle punten in het terrein zichtbaar waren kon met meten worden begonnen. Het was inmiddels november geworden, een tijd van het jaar waarin het niet vanzelfsprekend was dat er elke dag kon worden gemeten. Bij de driehoeksmeting was het wenselijk om de Hollandse Cirkel te gebruiken en het is de vraag of er meer dan één instrument was en of er inderdaad een landmeter der 2e klasse assisteerde. We mogen aannemen dat de leerlingen nog niet zelfstandig werkten en o.a. werden gebruikt als opschrijver bij het meten. Aan de andere kant is er landelijk geconstateerd dat men het niet altijd even nauw nam, maar daar durf ik de heer Machen niet van te verdenken.

Het zijn allemaal veronderstellingen die ik toch aan de lezer wil voorleggen. Als het ons verwondert dat eind november alles rond was en het meetregister was gedateerd op 1 december 1827, dan moeten we niet vergeten dat men erg lange dagen maakte.

De heer Machen schreef zijn Missive aan de Ingenieur Verificateur en ging even langs bij logementhouder Johan Overbosch om een kamer met een bed te reserveren. Het was zeer aannemelijk dat de Verificateur in Epe zou moeten overnachten. Of logeerde hij bij de burgemeester?

J.C. Kreffer.

Veldnamen in de Koninklijke Houtvesterij Het Loo (3)

Het Schilperoortslaantje

Op 26 december 1999 is in zijn woonplaats Hilversum op 82-jarige leeftijd Kees Schilperoort overleden. Kees Schilperoort is vooral bekend geworden door zijn vele optredens voor radio en televisie, o.a. als Gait-Jan Kruutmoes. Het zal slechts weinig Vaassenaren bekend zijn, dat er in onze omgeving een Schilperoortslaantje bestaat. Dit is het zijwegje van de Elspeterweg dat naar de forellenkwekerij 't Hol leidt. Dit wegje, omzoomd door hoog opgaande beuken, is genoemd naar de vader van Kees Schilperoort.

De familie Schilperoort kwam oorspronkelijk uit Apeldoorn, waar grootvader Schilperoort, die in 1873 zijn bul had gehaald, een dierenartsenpraktijk bezat. In mei 1877 was hij door de Apeldoornse gemeenteraad aangesteld als veearts. (Apeldoornsche Courant, 5-5-1877) Ook had hij de medische zorg voor de paarden van Koning Willem III. Tevens kwam hij veel op de remonte te Nieuw Milligen.

Een aantal medewerkers van de Nederlandse Heidemaatschappij aan het werk bij Oosterhesselen, omstreeks 1910. De man links op de foto is Marius Johannes Schilperoort.

De zoon van de dierenarts, de in 1885 geboren Marius Johannes Schilperoort, kreeg een betrekking als secretaris bij de Intendance van het Loo. Het was echter in die tijd in Duitsland gebruikelijk, dat alle personeelsleden van een Forstamt (houtvesterij) een bosbouwopleiding moesten volgen. Dit gold ook voor administratieve medewerkers. Dit gebruik werd ook ingevoerd op het Loo, waar met de aanstelling van een Duitse houtvester, Paul Hermann Beijer, en de komst van Prins Hendrik, rond 1900 veel zaken geregeld werden volgens Duits voorbeeld. Zo kwam Marius Johannes Schilperoort tijdelijk terecht bij de Nederlandse Heidemaatschappij voor een cursus, om kennis te maken met de bosbouw te velde. Als volontair heeft hij toen omstreeks 1907 geholpen bij het aanplanten van de beukenbomen aan weerszijden van het wegje naar Het Hol. Al gauw kreeg dit laantje de naam Schilperoortslaantje. Marius Johannes Schilperoort overleed in 1956. De naam **Schilperoortslaantje** staat vermeld op een Bedrijfskaart van de Boswachterij Niersen uit 1958. Ook Kees Schilperoort kreeg na de oorlog een administratieve functie op het kantoor van Paleis het Loo, maar begon al gauw aan een bijna 50-jaar durende carrière bij radio en TV.

Harry Bouwman.

Beste kinderen (1)

Toen ik in december 1989 en maart 1990 een tweetal stukjes in dit blad publiceerde over Meester Wesseldijk (schoolmeester op het landgoed Tongeren van 1868 tot en met 1908) kon ik niet bevroeden dat ik enige jaren later de beschikking zou krijgen over een aantal brieven, die Wesseldijk in 1901 en 1908 schrijft aan zijn „Beste kinderen” in Borculo.

Deze „Beste kinderen” zijn meester's oudste dochter Dirkje en haar man Hendrik Willem Heuvel. De schrijver over het Achterhoekse boerenleven. Heuvel wordt geboren op de boerderij „Blauwhand”, in de buurschap Oolde, onder het Gelderse Laren. Hetzelfde Laren waar ook meester- en vrouw Wesseldijk geboren zijn. (Zie mededelingenblad nrs. 89 en 90).

Geboortehuis van Hendrik Willem Heuvel. Uit *Achterhoekse Boerenleven*.
Illustratie: J.H. Persijn.

Een groot deel van zijn leven heeft Heuvel een dagboek bijgehouden. Daarin vertelt hij over de tijd dat hij Dirkje leert kennen. En het leek me aardig om u in gedachten mee te nemen naar de winter van 1890. Een winter die ook hier nog vaak aangehaald wordt als zijnde „bar en bliksems kold”. De jonge Hendrik Willem, in dat jaar benoemd als onderwijzer in het Achterhoekse Gelselaar, schrijft:

„Het was dien strengen langgenoemden winter van 1890 op '91. Op 22 November was ik naar huis geweest om een bruiloft te vieren bij „de Schutte” in Verwolde. Toen ik des Zondagsavonds weer naar Lochem tramde, werd verteld dat Koning Willem III was overleden. Maandag regende het den geheelen dag en Dinsdag viel eensklaps een strengen vorst in die aanhield tot 25 Januari. — daarbij kwam een hoogen watervloed —

alle lage weiden en landen rondom Gelselaar overstromden en wij woonden op een eiland. Dat had ik in Oolde, waar het hoog en droog is, nooit beleefd. Wel verre van het een prettig avontuur te vinden, maakte het mij recht verdrietig en de torenklokken, welke driemaal daags zo droefgeestig galmden „Den Koning is dood” zongen op hun wijze mijn knagend heimwee uit. Des Vrijdagsavonds, 28 November —”

wordt het de jonge meester te veel en wil hij naar zijn ouders in Oolde.

„Ik stapte bij het melancholisch gelui der klokken over Geesteren op Lochem aan, meer dan twee uur gaans en kwam laat thuis, waar men mij niet verwacht had”

Ondanks het koude weer vertrekken vader en zoon op zaterdag alweer richting Gelselaar, waar op 30 november een nieuwe dominee bevestigd zal worden. De tocht is bar en boos. Ze proberen via de kortste weg naar Gelselaar te komen.

„We gingen van Lochem door Nettelhorst, maar toen wij de Bolksbeek naderden, vroegen wij ons af, of den Broekweg ook onder water stond. Den ouden Slaap, wien wij om raad vroegen, ging met ons mee, om ons de ondiepste plaatsen te wijzen, maar al gauw liep ons het ijskoude water boven aan den laarzen in. Nu stapten we maar voort zonder op ondiep of diep te letten. Het vroom zo hard dat de broek vast zat aan de laarzen” — ’ des anderen daags —”

volgen vader en zoon met diepe ontroering de bevestiging van de nieuwe dominee, om 's avonds te luisteren naar de:

„fidel in den herberg van Hagedoorn tegenover de kerk. Dat was het „dominees-nachtje” voor het jonge volk, een onstichtelijke oude gewoonte.

Maandagmorgen toen de zon lachte over het plechtige sneeuwlandschap, bracht ik vader een eind weg naar huis. Vandaag werd des Konings lijk van het Loo naar Delft vervoerd.

Nu was ik weer alleen met mijn heimwee. Toch was er één stille troost, kort voor ik van hier ging (18 oktober reeds) had ik het schriftelijk jawoord ontvangen van het meisje mijner keuze, ze heette Dirkje Wesseldijk en haar vader, een neef mijner moeder, was meester op Tongeren bij Epe”

Geboortehuis van Dirkje Wesseldijk. Eigen tekening.

Hij is bijzonder te spreken over zijn jonge bruid, maar is daarbij dan ook niet over één nacht ijs gegaan, want:

„ik stelde wel heele bijzondere eischen; ze moest belang stellen in boeken en in geestelijke dingen op dezelfde wijze als moeder. Het liefst had ik een boerenmeisje, ook omdat ik den volksdracht zoveel mooier vind; maar zoo ééne is moeilijk te vinden. Ik verloor mij dan ook in allerlei dromen, hoe ik de eenige uitverkorene ergens vinden zou in een heel romantische streek op een mooie hofstede en zoo kwam het met mijn amours zelden verder dan eene adoratie uit den verte”

Hij kent zijn toekomstige vrouw blijkbaar al wel enige jaren, want de dag voor Pinksteren 1887 maakt hij een uitstapje samen met een zwager en neef. Het doel is Tongeren.

„lokaal Willem III was er nog niet, we spoorden tot Olst, lieten ons daar over den IJssel zetten, gingen eerst den hoogen dijk over en verder over Oene naar Epe en Tongeren. Des Zaterdags viel er een milden regen, maar Pinkster-zondag was ongemeen mooi. En Tongeren... Wat lag het meestershuis daar mooi nabij de groote bosschen van het kasteel met het uitzicht over het bouwland op een kring van zwarte dennen”

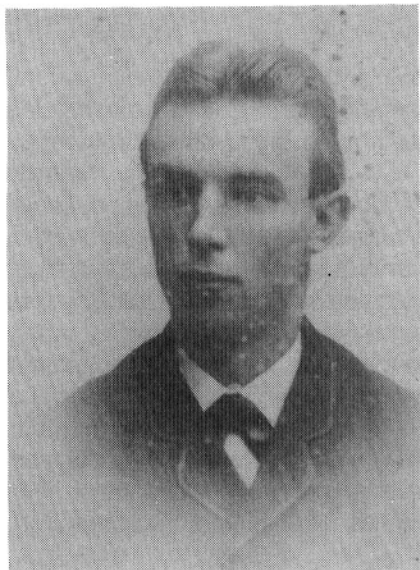
Het meestershuis met zijn bewoners maakt op de jonge man een diepe indruk.

„het huis leek wel een idylle, iets als „Vicar of Wakefield”. De meester was een vrolijke aardige prater, die zoo gezellig vertelde van zijn leven, zijn tuinarbeid en de boeken die hij gelezen had. Hij liet ons het kippenhok zien waaraan hij dagenlang met o zoveel plezier geknutseld had — en zovele andere dingen. Hij was een duizendkunstenaar. Ook zijn vrouw was heel vriendelijk en dan

waren er twee dochters van 17 en 18 jaar, aardige meisjes; in alle vrouwelijk werk bekwaam en zacht innemend en bekoorlijk. Hier werd mijn lot beslist"

Met die beslissing wordt nog wel enige jaren gewacht , want :

„In de zomer van 1890 reisde ik met de oudste van Laren naar Deventer en bracht haar naar het station. Toen wist ik wie het wezen moest. En nu had ik haar jawoord en haar beeltenis. Als ik alleen op mijn kamer zat, haalde ik dat portret voor den dag en schreef haar een gloeiende brief. Met Kerstmis zouden we elkander weer ontmoeten"

Hendrik Willem Heuvel.

Dirkje Wesseldijk.

Op de tweede Kerstdag reist de verliefde jongeman naar Tongeren:

„waar 's avonds in school een kerstboom; en meester het verhaal vertelde, de kinderen mooie liedjes zongen die hij ze geleerd had, want hij was er meteen godsdienstonderwijzer in vrijzinnigen geest. Zij was er nog niet, maar kwam pas des anderen daags van Leiden, waar ze sinds 1887 bij prof. W. v.d. Vlugt in betrekking was. Ik ging haar tegen op den weg naar Epe, 't waren heerlijk dagen en we voelden de bittere koude nauwelijks"

Het verloofsfeestje van het jonge paar wordt gevierd op maandagavond 29 december 1890 in Laren op „Blauwhand". Het is nog steeds bitter koud.

„Zoo koud was het den heelen winter niet geweest en de oude noteboom voor ons huis gaf een knal als een geweerschot door 't springen van een vorst-spleet. Maar het vuur op den haard vlamde hoog en het lustige gezelschapje zong lied op lied"

Op 30 december, de koudste dag sinds vele jaren, brengt hij haar 's avonds naar 't station Laren.

„vanwaar ze den terugtocht naar Leiden weer ondernam en ons heerlijk samenzijn behoorde weer tot het verleden"

De jonge meester voelt zich maar koud en eenzaam in zijn kosthuis in Gelselaar. Maar ook deze koude winter gaat voorbij, want:

„in 't laatst der maand Februari, toen ik op een vrijdagavond van Lochem naar Laren ging, was het zachter; daar in het Oosterveld kwam de Liefde mij tegen; ze was met haar zuster Maria en we brachten een heerlijke zaterdag door. Op 1 Maart, des Zondags, gingen de beide meisjes met me mee naar Gelselaar, van Borculo te voet"

Hij laat zijn aanstaande bruid het meestershuis zien dat hij:

„op mooie dagen gelucht had en mij dan verlustigt in toekomstphantasieën van huiselijk leven. Dan moesten we even bij de naaste bureu een praatje maken. En toen werd het alweer avond en we wandelden terug naar Borculo. De schoone dag was alweer voorbij"

(Wordt vervolgd).
Lijda van den Bremen- Jonker.

Een koninklijk bezoek

Enige tijd geleden had ik een gesprek met een oud-Gortelnaar, die al vele jaren elders woont, maar nog precies wist hoe het er vroeger in Gortel aan toe ging. Zijn vader werkte in de bosbouw voor 12 gulden in de week. Zoals dat in die dagen gebruikelijk was woonde hij in een gehuurd boerderijtje.

Vakantie, ATV en snipperdagen kende men niet; vorst- en regenverlet wel! Wat dat inhield? Als het langdurig vroom of regende hoefde men niet te werken, maar er werd dan ook geen loon uitbetaald. Men wist niet beter en nam daar genoegen mee.

Na de werktijd in het bos moest er thuis nog van alles gedaan worden. Overdag had moeder de vrouw het vee verzorgd en voor de avond bleef het zwaardere werk over.

Het boerderijtje was eigenlijk te klein voor het gezin, want het vee vond er ook onderdak.

Voor het opzetten van een veeschuur waren de kosten te hoog. Voor een schuur werd de huur met f 100,- per jaar verhoogd en dat kon men niet opbrengen.

In oktober 1926 werd er een dochter geboren. Na enkele weken kwam koningin Wilhelmina op kraamvisite.. Nadat zij de zuigeling bewonderd had, wilde zij het huis, de stal en de tuin zien. Toen zij zag dat moeder water uit de put haalde, vond zij dat maar niets en zei dat er een pomp moest komen. Toen er ook een schuur voor het vee ter sprake kwam, was zij van oordeel dat die er binnen een half jaar moest staan en dat er geen huurverhoging zou plaatsvinden.

Architect Van Gelder werd ingeschakeld en Evert Bunte zorgde er voor dat de schuur voor de winter in gebruik kon worden genomen. In de schuur kwam ook een pomp. Dat was een uitkomst: het gesleep met water voor het vee was nu afgelopen.

Het was een goed gesprek en ik hoop later nog wat meer daarover te schrijven.

A.J. Zweekhorst

„Vaassen in je binnenzak”

Afgelopen najaar verscheen het boekje „Vaassen in je binnenzak”. Een aardig boekje dat als doel heeft inwoners van Vaassen en vakantiegangers op beknopte wijze te informeren over het heden en verleden van onze omgeving. Het geheel ziet er keurig verzorgd uit, terwijl de tekst geïllustreerd wordt met vele oude foto's.

Helaas staan er in de tekst een aantal fouten die historische onjuistheden weergeven:

1. Op pagina 6 wordt vermeld dat het beeldje van Willem van Tongeren is gemaakt door Greet Grottendieck. Dit is onjuist; de maker hiervan is de Vaassense kunstenaar Paul Akkerman. Wel is het beeld van Maarten van Rossem (foto bladzijde 4) door Greet Grottendieck vervaardigd.
2. Op pagina 15 wordt over de grafheuvels in onze omgeving geschreven: „Eigenlijk zijn het geen grafheuvels maar koepelgraven. In de meeste koepels was een ingang gebouwd, zodat meer bijzettingen mogelijk waren”.

Deze bewering is pertinent onjuist. De koepelgraf-theorie is in 1910 gelanceerd door professor Holwerda die meende dat de cirkelvormige bodemverkleuring in de grafheuvels veroorzaakt was door restanten van een houten fundament. Deze opvattingen werden reeds voor de oorlog fel bekritiseerd door zijn assistent Van Giffen, die beweerde dat de verkleuring was toe te schrijven aan de donkere vulling van een greppel die rondom de grafkuil was gegraven. Van Giffen had uiteindelijk het gelijk aan zijn zijde; er waren nooit koepels geweest! Vandaag de dag gelooft geen archeoloog meer in het koepelgraf.

3. Op bladzijde 16 wordt het jaartal 1648 vermeld van de aankoop van Het Loo door stadhouder Willem III. Dit moet echter zijn 1684. Op 27 november van dat jaar kocht Willem Hendrik, prins van Oranje Nassau van Johan Carcelis van Uift het „Huys Loo geheel vervallen synde”.
4. Op pagina 17 wordt de naam Hoge Duvel vermeld. Hoewel inderdaad veel Vaassenaren deze naam gebruiken, is deze in feite onjuist als men daarmee het hoogste punt in het geasfalteerde gedeelte van de Elspeterweg bedoelt; deze heuvel heet de Galgenberg. De Hoge Duvel ligt verderop in het bos, in de richting van Uddel.

Op dezelfde pagina wordt de naam 'Stadhoudersmolenkuil' genoemd voor de Dobbegelle. Dit moet zijn 'Stadhouderskuil'. Er bestaat geen enkele relatie met een stadhoudersmolen.

Voor de meest waarschijnlijke verklaring van de naam Dobbe Gelle verwijs ik graag naar het artikel hierover in het vorige nummer van Ampt Epe.

Het is jammer, dat de schrijver geen gebruik heeft gemaakt van recente bronnen, zoals het boekje „Graven langs de weg” dat in 1998 door het R.O.B. is gepubliceerd. Hierin wordt de geschiedenis van de grafheuvels – inclusief de achterhaalde theorie over de zogenaamde koepelgraven – helder uiteengezet.

Het meest storend is echter, dat achterin „Vaassen in je binnenzak” wijlen Willem Terwel en de Historische Vereniging Ambt (..) Epe worden genoemd onder diegenen die bereidwillig hebben meegewerkt aan de totstandkoming van het boekje, waarmee de argeloze lezer de indruk zou kunnen krijgen, dat ook zij de fouten over het hoofd hebben gezien. Wel is o.a informatie over de watermolens afkomstig uit artikelen in Ampt Epe. Een expliciete bronvermelding achterin had in een boekje als dit, waarin zoveel informatie staat, niet misstaan.

Hopelijk kan in een eventuele herdruk, die we de samensteller van „Vaassen in je binnenzak” zeker toewensen, het één en ander worden rechtgezet.

Namens het bestuur, Harry Bouwman.

Mededelingen van het bestuur

Naschrift „Vaassen in je binnenzak”

Achteraf werd ons bekend dat het concept van het boekje wel ter correctie aan Willem Terwel is voorgelegd. Door zijn vroegtijdig overlijden heeft hij niet de volledige tekst gecontroleerd en zijn er wat fouten in blijven zitten.

Filmavond voor leden van Ampt Epe over Vaassen

Donderdag 6 april 2000 zal er in de grote zaal van „De Rank” de op video gezette oude films van Vaassen vertoond worden.

Niet leden zijn ook van harte welkom tegen betaling van een rijksdaalder.

De avond begint om 19.30 uur.

Lidmaatschapsgeld

In het vorig nummer is de verhoging van de contributie nog niet vermeld. Op de laatste ledenvergadering is besloten om van f 22,50 naar f 25,- te gaan.

Inhoud

Grondbezit in het Ampt Epe, 1660 (1)

door E. de Jonge

1

Landmeter L.C. Machen aan 't werk in Epe (2)

door J.C. Kreffer

9

Veldnamen in de Koninklijke Houtvesterij Het Loo (3)

door Harry Bouwman

15

Beste kinderen (1)

door Lijda van de Bremen-Jonker

17

Een koninklijk bezoek

door A.J. Zweekhorst

22

Boekbespreking „Vaassen in je binnenzak” van A. Scholten

door H. Bouwman

23

Mededelingen van het bestuur

24